

VERSTANDELIJKE BEPERKING EN MIDDELENGEBRUIK

EEN FOLDER VOOR MANTELZORGERS EN BEGELEIDERS VAN MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

'Johan woont al enkele jaren zelfstandig. Als begeleider ga jij twee keer per week langs om hem te helpen bij dagelijkse taken. Je merkt dat hij het steeds moeilijker heeft om zichzelf te organiseren. Johans baas vertelde onlangs dat hij vaker te laat komt op het werk en dat hij 's ochtends wel eens naar alcohol ruikt. Als je ernaar vraagt, vertelt Johan dat hij 's avonds vaak met vrienden op café zit om samen naar de voetbal te kijken op groot scherm. Maar blijkbaar drinkt Johan ook thuis, want in de ijskast vind je heel wat bier en maar weinig levensmiddelen. Johan hierover aanspreken valt niet mee want hij reageert afwijzend en kwaad.'

Verstandelijke beperking en middelengebruik: een plus een is meer dan twee!

Wie mensen met een verstandelijke beperking begeleidt, wordt soms geconfronteerd met middelengebruik. Wanneer dat het geval is, komt er een moment waarop je dit probleem wil aankaarten met je cliënt. Maar hoe? Hem of haar aanspreken op dit gebruik maakt jullie relatie kwetsbaar. En het contact met je cliënt onderhouden is één van je prioriteiten.

Je stuit op je eigen professionele grenzen om dit op een adequate manier aan te pakken. Deze brochure helpt je om ze te overwinnen.

Problematisch alcohol- en/of druggebruik

Alcohol- of druggebruik kan uit de hand lopen. Dat geldt ook voor medicatie, gokken en internetgebruik. Maar niet elk gebruik is meteen ook probleemgebruik. Van af en toe een glas alcohol te drinken, word je niet automatisch afhankelijk.

Wat is problematisch gebruik?

We spreken van problematisch gebruik als het gebruik problemen geeft op één of meerdere levensdomeinen, bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling, gezondheid, gezin, werk, financiële situatie, justitie of het algemene functioneren in de samenleving. Deze problemen verschillen in ernst tussen gebruikers en kunnen over de tijd heen verergeren bij eenzelfde gebruiker. Bij mensen met een verstandelijke beperking escaleren problemen sneller. Ook occasioneel gebruik op de verkeerde plaats of tijdstip kan aanleiding geven tot problemen. In de meeste gevallen speelt de hoeveelheid een belangrijke rol, al kan in sommige gevallen ook een kleine dosis problemen veroorzaken.

Wat is afhankelijkheid?

Personen die ernstige problemen op meerdere levensdomeinen ondervinden omwille van het gebruik van een middel hebben een afhankelijkheidsprobleem. Dit betekent dat hun hele leven in het teken staat van gebruik en dat zij niet meer in staat zijn tot vrije keuze. Er kan sprake zijn van geestelijke en lichamelijke afhankelijkheid en van gewenning. Gewenning wil zeggen dat je lichaam 'went' aan een middel, dat je meer van dat middel nodig hebt om het gewenste effect te verkrijgen.

Lopen sommige mensen een groter risico op druggebruik dan andere?

Het risico op problemen verschilt van persoon tot persoon. Of iemand in de problemen komt, hangt af van een combinatie van factoren. (Problematisch) gebruik draait rond:

- ➢ de mens met zijn persoonlijkheid, waarden en normen, leeftijd;
- ➢ de kenmerken van het middel, de effecten op het lichaam;
- ➢ het milieu: de fysieke en sociale omgeving waarin mensen gebruiken of niet gebruiken.

Mensen met een verstandelijke beperking zijn vaak extra kwetsbaar. Ze ervaren sneller en vaker meer ernstige gevolgen op verschillende levensdomeinen. Dit hangt af van tal van risicofactoren zoals een grotere beïnvloedbaarheid, minder kennis over de middelen en hun gevolgen, combinatie met medicatie, een lager tolerantieniveau, moeilijker kunnen inschatten van risicogedrag of weinig grenzen stellen.

Wanneer loopt het fout? Signalen van problematisch gebruik

Gebruikers hebben vaak zelf niet door wanneer of in welke mate alcohol of drugs hun leven bepaalt. Ook voor andere mensen is het soms moeilijk om uit te maken of iemand problemen heeft.

Met deze lijst geven we enkele handvatten die kunnen wijzen op problematisch gebruik. Let wel: dat is niet noodzakelijk het geval. Signalen uit deze lijst kunnen net zo goed wijzen op andere onderliggende problemen.

Enkele **mogelijke signalen** van problematisch gebruik:

- aanwezigheid van lege blikjes, lange blaadjes of andere objecten die met gebruik te maken hebben;
- verandering van uiterlijk of gewicht, meer of net minder slapen, niet helder zijn;
- zich slecht voelen als men niet gebruikt of drinkt;
- stiekem/overmatig drinken wanneer de controle wegvalt;
- aan niks anders meer kunnen denken dan aan kopen en gebruiken;
- stoere verhalen vertellen over gebruik van zichzelf of anderen;
- gebruik is moeilijk bespreekbaar, oneerlijkheid erover;
- veranderd gedrag tegenover familie, vrienden en/of begeleiding;
- niet meer naar school/werk gaan, niet komen opdagen op afspraken;
- verandering van vriendenkring, contacten met mensen die veel drinken of drugs gebruiken;
- ander gedrag wanneer het 'betaaldag' is (zakgeld krijgen);
- geen geld meer hebben voor noodzakelijke boodschappen;
- vervroegd medicatie komen halen;
- problemen met politie.

Blijf niet bij de pakken zitten!

Vermoed je een middelenproblematiek bij een cliënt of iemand uit je omgeving? Praat erover met je cliënt, collega's … Ook ondersteuning van en samenwerking met diensten uit de alcohol- en drugsector helpen je op weg.

DE DRUGLIJN

De DrugLijn is de publieksservice van VAD (Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen). Iedereen kan bij hen terecht met alle vragen over drank, drugs, pillen en gokken.

Voor concrete informatie, een eerste advies en/of adressen voor hulp en preventie. Anonimiteit, objectiviteit en vertrouwen staan centraal.

Bel 078 15 10 20 of neem contact via www.druglijn.be.

IDA-WEB

Op zoek naar materiaal over alcohol en drugs op maat van jouw doelgroep, een doorverwijsadres in jouw regio of een vorming over de aanpak van alcohol- en andere drugproblemen? Je vindt het op www.ida-web.be.

OVERLEGPLATFORMS GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

De Overlegplatforms GGZ hebben een goed zicht op het bestaande aanbod van de verslavingszorg in jouw provincie en kunnen je helpen met informatie en contactgegevens.

WEST-VLAANDEREN:	**info@op-wvl.be**	050 34 11 70
OOST-VLAANDEREN:	**info@popovggz.be**	09 216 65 50
ANTWERPEN:	**karolien.weemaes@oggpa.be**	03 609 33 43
LIMBURG:	**spil@limburg.be**	011 23 72 99
VLAAMS-BRABANT:	**info@vlabo.be**	016 27 03 10
BRUSSEL:	**info@pfcsm-opgg.be**	02 289 09 60

STEUNPUNT EXPERTISE NETWERKEN (SEN VZW)

SEN helpt je in je zoektocht naar informatie en expertise over inzake preventie, diagnose en (be)handeling met betrekking tot het functioneren van de personen met een handicap.
www.senvzw.be – info@senvzw.be – 03 270 16 32

Op **www.senvzw.be** vind je het digitale informatiepakket ‘Verstandelijke beperking en middelengebruik’.

VAD

De Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen overkoepelt het merendeel van de Vlaamse organisaties die werken rond alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken. VAD heeft een opdracht in deskundigheidsbevordering. VAD heeft materiaal beschikbaar en verwijst je gericht door bij professionele vragen of bij de nood aan een middelenbeleid.
www.vad.be – vad@vad.be – 02 423 03 33

Download alvast het digitale informatiepakket 'Verstandelijke beperking en middelengebruik' op **www.vad.be**, klik door naar 'gehandicaptensector'.

Deze brochure is een gemeenschappelijk initiatief van:

SEN Steunpunt Expertise Netwerken

VAD VERENIGING VOOR ALCOHOL- EN ANDERE DRUGPROBLEMEN vzw

handicum

VIBEG! Geef je leven meer pit

Met ondersteuning van Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen.

Projectfinanciering door het Fonds ter Bestrijding van de Verslavingen.

PopovGGZ vzw Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen vzw

.be

V.U. F. Matthys, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel | VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw | Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel | T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be
Ontwerp en druk www.epo.be | afbeeldingen www.shutterstock.com | D/2012/6030/14 | © 2012 | VAD wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid.